

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 4 kwietnia 2023 r.

Pozycja 77

POSTANOWIENIE

z dnia 21 lutego 2023 r.

Sygn. akt Ts 78/22

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Piotr Pszczółkowski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej O.G. o zbadanie zgodności:

art. 32k § 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. Nr 35, poz. 228, ze zm.) w zakresie, w jakim „nie przewiduje konieczności obligatoryjnego wyznaczenia posiedzenia jawnego w przedmiocie przekazania sprawy nieletniego prokuraturze oraz w przedmiocie rozpoznania zażalenia na postanowienie o przekazaniu sprawy nieletniego prokuraturze”, z art. 32 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3, art. 42 ust. 2, art. 45 ust. 1, art. 72 ust. 3 i art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 7 kwietnia 2022 r. O.G. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru, umocowanego przez swojego przedstawiciela ustawowego, wystąpił z żądaniem przytoczonym w komparycji niniejszego postanowienia oraz złożył wniosek o wstrzymanie wykonania postanowienia Sądu Okręgowego w Ł. z 28 marca 2022 r. (sygn. akt [...]).

W kolejnych pismach procesowych złożonych 11 i 27 kwietnia 2022 r. skarżący przedłożył dodatkowe dokumenty oraz wniósł o pilne rozpoznanie sprawy.

2. Skarga konstytucyjna została sformułowana na tle następującego stanu faktycznego. Sąd Rejonowy w Ł. (dalej: Sąd Rejonowy) postanowieniem z 16 lipca 2021 r. (sygn. akt [...]) wszczął postępowanie wobec skarżącego w celu ustalenia, czy dopuścił się on czynu karalnego przewidzianego w art. 13 § 1 w związku z art. 148 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2021 r. poz. 2345, ze zm.; dalej: k.k.).

Prokurator Prokuratury Rejonowej w Ł. (dalej: Prokuratura Rejonowa) wnioskiem z 19 sierpnia 2021 r. wystąpił do Sądu Rejonowego o przekazanie sprawy skarżącego do dalszego prowadzenia tej jednostce. Postanowieniem z 27 sierpnia 2021 r. (sygn. akt [...]),

wydanym na posiedzeniu niejawnym, Sąd Rejonowy, na podstawie art. 32k § 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. Nr 35, poz. 228, ze zm.; dalej: u.p.n.) w związku z art. 10 § 2 k.k., przekazał sprawę skarżącego do dalszego prowadzenia Prokuraturze Rejonowej.

Zażalenia obrońców skarżącego na to orzeczenie zostały oddalone postanowieniem Sądu Okręgowego w Ł. z 28 marca 2022 r. (sygn. akt [...]; dalej: postanowienie Sądu Okręgowego).

3. W uzasadnieniu skargi konstytucyjnej skarżący podkreślił, że orzekanie o przekazaniu sprawy nieletniego prokuraturze jest wprawdzie sprawą incydentalną, ale niezwykle doniosłą z punktu widzenia sytuacji procesowej nieletniego. Powoduje m.in. dalsze prowadzenie postępowania w trybie przepisów kodeksu karnego, nabycie przez nieletniego statusu oskarżonego oraz zamianę środków tymczasowych na środki zapobiegawcze (s. 7 i 24 skargi).

Rozwiązanie to, jak twierdzi skarżący, jest sprzeczne z zasadą równości (wynikającą z art. 32 ust. 1 Konstytucji) oraz nie spełnia warunków dopuszczalnego ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw (wyrażonych w art. 31 ust. 3 Konstytucji) ze względu na zastosowanie w sprawie nieletniego niższych standardów procesowych niż w sprawach podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym (s. 15-16 skargi). W świetle art. 72 Konstytucji jakiegokolwiek zróżnicowanie w tym zakresie mogłoby mieć miejsce jedynie na korzyść nieletnich (s. 17 skargi). Omawiane zróżnicowanie jest bezpodstawne i nieusprawiedliwione, zwłaszcza że Konstytucja zabrania m.in. dyskryminacji ze względu na wiek i nakłada na organy państwa obowiązek szczególnej troski o dzieci (s. 18 skargi).

Brak obowiązkowych posiedzeń jawnych narusza, zdaniem skarżącego, także prawo do obrony (art. 42 ust. 1 Konstytucji). Nieletni skarżący i jego obrońca nie zostali zawiadomieni o wniosku prokuratora o przekazanie sprawy nieletniego ani o wyznaczeniu posiedzenia w sprawie rozpoznania tego wniosku i nie mieli możliwości ustosunkowania się do niego. O wyniku postępowania dowiedzieli się dopiero po doręczeniu im orzeczeń wydanych w obu instancjach na posiedzeniach niejawnych (s. 20-21 skargi).

Analizowane rozwiązanie godzi także w konstytucyjne prawo do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji). W sprawie doszło wprawdzie do uruchomienia procedury sądowej, lecz procedura ta nie spełnia wymogów sprawiedliwości i jawności (s. 23 skargi).

Skarżący podkreśla, że orzekanie na posiedzeniach niejawnych powoduje, że nie dochodzi do wysłuchania nieletniego, które – w świetle art. 72 ust. 3 Konstytucji – powinno być przeprowadzane w każdym przypadku, gdy dochodzi do „ustalania praw dziecka”. Nieletni powinien być wysłuchany zarówno przed wydaniem postanowienia w przedmiocie przekazania jego sprawy prokuraturze, jak i przed wydaniem postanowienia w sprawie zażalenia (s. 26 skargi).

Niezgodność kwestionowanej regulacji z art. 78 Konstytucji polega zaś, jego zdaniem, na tym, że sprawa nie została dwukrotnie rozpoznana merytorycznie (s. 27 skargi).

4. Postanowieniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 19 maja 2022 r. wniosek skarżącego o wydanie postanowienia tymczasowego, złożony wraz ze skargą konstytucyjną, został oddalony.

5. Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 19 maja 2022 r. skarżący został wezwany do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez: 1) udokumentowanie daty doręczenia skarżącemu postanowienia Sądu Okręgowego; 2) poinformowanie, czy od tego postanowienia został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia; 3) doręczenie odpisu lub kopii poświadczonej za zgodność z oryginałem uzasadnienia tego postanowienia (jeżeli zostało ono sporządzone); 4) wskazanie, które konstytucyjne wolności i prawa skarżą-

cego, wyrażone w art. 32 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji, zostały naruszone przez zaskarżony przepis i w jaki sposób; 5) uzasadnienie zarzutu niezgodności zaskarżonego przepisu z konstytucyjnymi prawami lub wolnościami skarżącego, wynikającymi z art. 32 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Skarżący ustosunkował się do tego zarządzenia w piśmie wniesionym 1 czerwca 2022 r.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał bada, czy odpowiada ona określonym przez prawo wymogom.

2. W skardze konstytucyjnej jako przedmiot zaskarżenia wskazano art. 32k § 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. Nr 35, poz. 228, ze zm.; dalej: u.p.n.) w zakresie, w jakim „nie przewiduje konieczności obligatoryjnego wyznaczenia posiedzenia jawnego w przedmiocie przekazania sprawy nieletniego prokuraturze oraz w przedmiocie rozpoznania zażalenia na postanowienie o przekazaniu sprawy nieletniego prokuraturze”.

Zaskarżony przepis brzmi następująco: „Jeżeli w toku postępowania ujawnione zostaną okoliczności uzasadniające pociągnięcie nieletniego do odpowiedzialności na zasadach określonych w art. 10 § 2 Kodeksu karnego, sąd rodzinny orzeka o przekazaniu sprawy prokuratorowi. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie”.

Jako wzorce kontroli skarżący wskazał art. 32 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3, art. 42 ust. 2, art. 45 ust. 1, art. 72 ust. 3 i art. 78 Konstytucji.

Skarga konstytucyjna została wniesiona na tle sprawy zakończonej postanowieniem Sądu Okręgowego w Ł. z 28 marca 2022 r. (sygn. akt [...]); dalej: postanowienie Sądu Okręgowego), wskazanym przez skarżącego jako ostateczne orzeczenie w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji.

3. Trybunał stwierdza, że analizowana skarga spełnia wymogi formalne, albowiem:

- została sporządzona w imieniu skarżącego przez adwokata (art. 44 ust. 1 u.o.t.p.TK);
- skarżący wyczerpał drogę prawną (art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK), ponieważ postanowienie Sądu Okręgowego jest prawomocne i nie przysługują od niego żadne zwykłe środki zaskarżenia;
- dochowano ustawowego terminu wniesienia skargi konstytucyjnej (art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK), gdyż odpis wymienionego wyżej postanowienia został doręczony pełnomocnikom skarżącego 31 marca i 6 kwietnia 2022 r., a skarga została wniesiona 7 kwietnia 2022 r.;
- określony został przedmiot kontroli (art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK);
- wskazano, które konstytucyjne prawa i wolności oraz w jaki sposób – zdaniem skarżącego – zostały naruszone (art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK);
- przedstawiono uzasadnienie sformułowanych przez skarżącego zarzutów oraz stan faktyczny sprawy (art. 53 ust. 1 pkt 3 i 4 u.o.t.p.TK);
- poinformowano o niewniesieniu nadzwyczajnego środka zaskarżenia (art. 53 ust. 1 pkt 6 u.o.t.p.TK);
- dołączono wymagane załączniki (art. 53 ust. 1 pkt 5 oraz ust. 2 u.o.t.p.TK);
- sformułowane przez skarżącego zarzuty nie są oczywiście bezzasadne w rozumieniu art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p.TK.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.